

ZACHOWEK – CZĘŚĆ 1 i 2

Część 1 – definicja, komu przysługuje

1. Co to jest zachówek?

Zachówek jest instytucją prawa spadkowego zawartą w Księdze czwartej Kodeksu Cywilnego. Chroni najbliższych krewnych osoby zmarłej. Gdy członkowie rodziny nie zostali uwzględnieni w testamencie, zachówek zapewnia prawo do ubiegania się o wypłatę części masy spadkowej, która należałaby się im podczas dziedziczenia ustawowego. Zachówek chroni interesy osób najbliższych spadkodawcy i to także przed skutkami dokonywanych przez niego rozporządzeń zarówno w ramach swobody testowania, jak i wynikających z poczynionych za życia darowizn.

Przykład, który pozwoli nam lepiej zrozumieć co to jest zachówek:

Pani Barbara była samotną matką i miała dwóch synów - Macieja i Waldka. Jeszcze za życia cały swój majątek przepisała młodszemu Waldkowi. W wyniku tego zapisu podczas spadkobrania Maciejowi nie dostało się nic. Poszkodowany Maciej jest uprawnionym do żądania zachowku od swojego brata Waldka, ponieważ gdyby jego matka nie pozostawiła testamentu dostałby połowę jej majątku w drodze dziedziczenia ustawowego.

2. Kto jest uprawniony do zachowku?

Osobami uprawnionymi, którym przysługuje zachówek są:

- Zstępni spadkodawcy, czyli jego dzieci, wnuki, prawnuki

Do tej grupy zaliczają się zarówno naturalni zstępni spadkodawcy, jak i przysposobieni.

Zstępni, którzy chcą dochodzić zachowku muszą pamiętać, że przeżycie zstępnego spadkodawcy wyłącza uprawnienie do zachowku dla dalszych wstępnych, czyli:

Jeżeli córka spadkodawcy żyje to jej dzieci nie mogą domagać się zachowku.

- Małżonek

Zachówek należy się tylko małżonkowi, który w chwili śmierci pozostawał ze spadkodawcą w ważnym związku małżeńskim.

Małżonkowi nie przysługuje zachówek:

- po uprawomocnieniu się wyroku rozwodowego,
- gdy spadkobierca wystąpił o orzeczenie rozwodu z winy współmałżonka,
- w przypadku orzeczonej przez sąd separacji,
- jeśli separacja nie została jeszcze formalnie orzeczona, ale spadkodawca wystąpił z wnioskiem o jej orzeczenie z winy współmałżonka.

- Rodzice spadkobiercy

Rodzice mogą żądać zachowku, gdy spadkodawca nie miał zstępnych albo zmarli oni przed otwarciem spadku lub są traktowani, jakby nie dożyli otwarcia spadku (zrzekli się dziedziczenia, zostali uznani za niegodnych albo odrzucili spadek).

3. Kto nie może domagać się zachowku?

- osoby, które zostały uznane za niegodne dziedziczenia,
- osoby, które odrzuciły spadek,
- osoby, które zrzekły się dziedziczenia,
- osoby, które spadkodawca wydziedziczył,
- małżonek, który został wyłączony z dziedziczenia, ponieważ spadkodawca z uzasadnionych przyczyn wystąpił o orzeczenie separacji lub rozwodu z jego winy.

Należy jednak pamiętać, że gdy osobą niegodną lub wydziedziczoną jest zstępny spadkodawcy, to w jego miejsce dziedziczenia wchodzi zstępni tego zstępnego.

Np. jeżeli ojciec wydziedziczy córkę, to w miejsce jej dziedziczenia wejdą jej dzieci. Zstępni spadkobiercy, który zrzekł się dziedziczenia, są pozbawieni prawa do zachowku, chyba że w umowie o zrzeczenie się dziedziczenia, spadkodawca i spadkobierca wyłączyli skutki zrzeczenia się względem zstępnych zrzekającego się spadkobiercy.

4. Wydziedziczenie – kto może zostać wydziedziczony?

Spadkodawca może pozbawić zstępnych, małżonka lub rodziców, zachowku w swoim testamencie, jeżeli uprawnieni do zachowku:

- wbrew woli spadkodawcy postępują uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;
- dopuścili się wobec spadkodawcy albo jednej z najbliższych osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo obrażył czci;
- uporczywie nie dopełniali względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Przyczyna wydziedziczenia danej osoby uprawnionej do zachowku powinna wynikać z treści testamentu.

5. Przebaczenie osobie wydziedziczonej.

• Osoba, która została wydziedziczona ma szansę na otrzymanie zachowku jeśli spadkodawca jej przebaczy.

• Przebaczenie nie wymaga żadnej szczególnej formy, nie jest też oświadczeniem woli. W sensie prawnym musi być to wyrażona na zewnątrz decyzja, by nie wywodzić nic więcej z doznanej przykrości. Dla skuteczności przebaczenia konieczne jest, aby spadkodawca działał z dostatecznym rozeznaniem, czyli posiadał wystarczającą wiedzę o okolicznościach, które mają znaczenie dla przebaczenia oraz zaistnienie samej woli przebaczenia.

• Nie może przebaczyć osoba, która nie jest zdolna do odczuwania krzywdy, do zrozumienia na czym polega naganność zachowania winowajcy.

• Nie ma znaczenia czy spadkodawca, dokonując przebaczenia, znał skutki prawne swego działania.

- Przebaczenie nie może być odwołane.

• Jest możliwe przebaczenie pod warunkiem, którym może być na przykład sytuacja, w której wyrzucona z domu córka mówi do swojej matki „wybaczę ci jeżeli przyjmiesz mnie ponownie do domu”.

6. Od kogo można się domagać zachowku?

Osobami zobowiązanymi do zapłaty zachowku są:

- Spadkobiercy powołani do dziedziczenia.
- Zapisobiercy windykacyjni, czyli osoby na rzecz których uczyniono zapisy windykacyjne. Są oni zobowiązani do wypłaty zachowku, tylko wtedy gdy nie ma możliwości otrzymania zachowku od spadkobierców. Takie osoby są jednak zabezpieczone i zobowiązane do wypłaty zachowku nieprzekraczającego wartości wzbogacenia się z tytułu zapisu windykacyjnego.

W sytuacji, gdy spadkodawca uczynił więcej niż jeden zapis windykacyjny, wszyscy zapisobiercy windykacyjni ponoszą odpowiedzialność solidarną za zachówek.

Zapisobierca windykacyjny może zostać zwolniony z obowiązku wypłaty zachowku, gdy wyda przedmiot zapisu windykacyjnego.

- Obdarowani przez spadkodawcę w drodze umowy darowizny. Są oni zobowiązani do wypłaty zachowku, gdy osoba uprawniona nie może otrzymać należnego jej zachowku od spadkobierców lub zapisobierców windykacyjnych. Tak jak w przypadku zapisu windykacyjnego, obdarowani mają obowiązek wypłaty zachowku tylko i wyłącznie w granicach wzbogacenia się poprzez otrzymanie od spadkodawcy darowizny.

Jeżeli jest więcej niż jedna osoba obdarowana to wszystkie te osoby są zobowiązane do zapłaty zachowku. Nie odpowiadają oni jednak solidarnie tak jak w przypadku zapisobierców windykacyjnych, a ich odpowiedzialność jest zależna od tego w jakim czasie dokonano darowizny. Jako pierwsza odpowiada ta osoba, która została obdarowana najpóźniej, a gdy uprawniony nie jest w stanie wyegzekwować od niej zachowku, to odpowiada osoba obdarowana wcześniej.

Spadkobierca uprawniony do zachowku, który został powołany do spadku z ustawy lub testamentu i otrzymał swój zachówek nie można żądać zaspokojenia swoich roszczeń kosztem zachowku tego spadkobiercy. Odpowiada on jedynie w granicach nadwyżki swojego zachowku. W pozostałym zakresie uprawnieni do otrzymania zachowku muszą dochodzić zaspokojenia od innych spadkobierców lub odpowiedzialnych obdarowanych.

Część 2 – wysokość zachowku, kwestia roszczenia

1. Ile wynosi wartość zachowku?

Wysokość zachowku określa się w oznaczonej kwocie pieniężnej, która zależy od:

- wartości całego spadku,
- wielkości udziału spadkowego, który przypadłby osobie uprawnionej przy dziedziczeniu ustawowym,
- zdolności do pracy
- wiek uprawnionego

Wartość zachowku nie jest jednolita dla wszystkich uprawnionych do zachowku. Uprawnionemu, który jest trwale niezdolny do pracy, lub małoletniemu zstępnemu, należy się $\frac{2}{3}$ udziału spadkowego, który przypadłby mu przy dziedziczeniu ustawowym. Pozostałym uprawnionym należy się $\frac{1}{2}$ udziału spadkowego, który przypadłby im przy dziedziczeniu ustawowym.

Udział spadkowy, o którym mowa powyżej jest wyrażany za pomocą odpowiedniego ułamka. Jest od podstawą do obliczania wysokości zachowku. Przy jego obliczaniu należy wziąć pod uwagę także spadkobierców niegodnych i spadkobierców, którzy spadek odrzucili.

Jak obliczyć udział spadkowy?

Udziały spadkowe oblicza się na podstawie przepisów Kodeksu Cywilnego. Jest on zależny od tego, w którym kręgu spadkobierców znajduje się dana osoba, a także kolejności dziedziczenia różnych osób.

Przy ustaleniu udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczania zachowku uwzględnia się także spadkobierców niegodnych oraz spadkobierców którzy spadek odrzucili. Nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia lub zostali wydziedziczeni.

Grupa I : Małżonek i zstępni

W pierwszej grupie uprawnionej do dziedziczenia znajdują się małżonek i zstępni spadkodawcy.

- Małżonek i dzieci spadkodawcy dziedziczą w częściach równych, przy czym udział małżonka nie może być mniejszy niż $1/4$.
- Gdy spadkodawca nie miał małżonka lub gdy spadkodawca pozostawał w orzeczonej separacji, dziedziczą po nim jego dzieci w częściach równych
- Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło chwili otwarcia spadku, przypadające mu udziały dziedziczą jego dzieci w częściach równych.

Przykład 1: Spadkodawca ma żonę i dwójkę dzieci. Udział spadkowy każdego z nich wynosi w tym przypadku $1/3$.

Przykład 2: Spadkodawca ma żonę i 4 dzieci. Udział spadkowy żony to $1/4$, a pomiędzy 4 dzieci należy podzielić $3/4$ udziałów. Każdemu z dzieci przypadnie więc $3/16$ udziałów w spadku.

Przykład 3: Spadkodawca miał 2 dzieci – Zosię i Kasię. Zosia zmarła dwa lata wcześniej, ale miała 2 dzieci Karola i Basię. Kasia otrzyma $1/2$ udziału spadkowego, a Karol i Basia po $1/4$

Grupa II: Małżonek i Rodzice

W drugiej grupie uprawnionej do dziedziczenia znajdują się małżonek i rodzice, jednak do tej grupy przechodzi się tylko w oznaczonych sytuacjach.

- Jeżeli spadkodawca nie ma zstępnych, dziedziczą po nim jego małżonek, i rodzice; przy czym udział rodziców wynosi wówczas po $1/4$ spadku.
- Jeżeli ojcostwo rodzica nie zostało ustalone, udział matki dziedziczącej z zbiegu z małżonkiem wynosi $1/2$. Oznacza to, że małżonek i matka otrzymają po $1/2$ udziału.
- W braku zstępnych spadkodawcy i małżonka cały spadek otrzymają rodzice zmarłego w częściach równych.
- Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku, a brak jest rodzeństwa spadkodawcy lub ich zstępnych, udział spadkowy rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem wynosi $1/2$ spadku
- Udział spadkowy małżonka dziedziczącego w zbiegu z rodzicami wynosi $1/2$.

Przykład: Spadkodawca był jedynakiem, miał małżonka, a jego matka umarła przed nim. Ojciec i małżonek spadkodawcy otrzymają po $1/2$ udziału spadkowego.

Grupa III: Małżonek, rodzeństwo i zstępni rodzeństwa

W trzeciej grupie uprawnionej do dziedziczenia znajdują się małżonek, rodzeństwo i zstępni rodzeństwa. Do grupy trzeciej przechodzi się również tylko w określonych przypadkach, gdy nie można podzielić spadku wobec grupy II.

- Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy który by mu przypadł, przypada rodzeństwu spadkodawcy – w częściach równych.

- Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł przypada jego zstępnym.
- Udział spadkowy małżonka dziedziczącego w zbiegu z rodzeństwem i zstępnymi rodzeństwa wynosi $1/2$

Przykład 1: Spadkodawca był żonaty. Jego ojciec umarł 2 lata wcześniej niż spadkodawca. Jego matka oraz siostra żyją. Żona spadkodawcy otrzyma $1/2$ udziału, matka i siostra po $1/4$.

Przykład 2: Spadkodawca był żonaty. Miał siostrę i brata. Jego rodzice i brat nie dożyli otwarcia spadku. Brat miał dwie córki. Żona otrzyma $1/2$ spadku, siostra $1/4$, a córki brata po $1/8$.

Jest więcej grup dziedziczenia jednak w tematyce zachowku tylko te grupy są dla nas istotne.

Przykład obliczenia wartości zachowku:

Wartość spadku wynosi 10 000 zł.

Spadkodawca był żonaty i miał 3 małoletnich dzieci. Żona oraz każde dzieci według dziedziczenia ustawowego dostałoby po 2 500 zł. Jednak spadkodawca zapisał wszystko w testamencie swojej koleżance z pracy.

Dzieci oraz żona mogą domagać się zachowku. Żona jest zdolna do pracy, więc należny jej zachówek będzie wynosił $1/2$ jej udziału spadkowego. W tym przypadku będzie to 1 250 zł. Małoletnim dzieciom spadkodawcy będzie w tym przypadku przysługiwało $2/3$ przysługującego udziału, czyli 1 666,67 zł.

2. Substrat zachowku – czym jest?

Substrat zachowku to czysta wartość spadku powiększona o wartość darowizn podlegających doliczeniu i o wartość zapisów windykacyjnych dokonanych przez spadkodawcę. Czystą wartość spadku otrzymuje się gdy odejmiemy wartość długów spadkowych od aktywów spadkowych.

Niektóre darowizny nie podlegają doliczeniu.

Nie dolicza się:

- drobnych darowizn, zwyczajowo przyjętych w danych stosunkach,
- darowizn dokonanych przed więcej niż dziesięć laty, licząc wstecz od chwili otwarcia spadku,
- darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku,
- przy obliczaniu zachowku należnemu zstępnemu, darowizn uczynionych przez spadkodawcę na rzecz zstępnego w czasie, kiedy nie miał zstępnym; chyba, że darowizna została uczyniona na mniej niż 300 dni przed urodzeniem się zstępnego.
- Przy obliczaniu zachowku należnego małżonkowi, darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim małżeństwa.

Jak oblicza się wartość darowizn i zapisu windykacyjnego, który podlega doliczeniu do substratu?

Wartość przedmiotu darowizny oblicza się wg stanu z chwili jej dokonania, a wg cen z chwili ustalania zachowku.

Wartość zapisu windykacyjnego oblicza się wg stanu z chwili otwarcia spadku, a wg cen z chwili ustalania zachowku.

Chwila otwarcia spadku - kiedy następuje?

Spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy.

Przy obliczaniu substratu nie bierze się pod uwagę zapisów zwykłych oraz poleceń, mimo że są to długi spadkowe. Gdy obliczamy wartość spadku w celu ustalenia zachowku, to oblicza się ją według cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku.

3. Zaliczenie kosztów wychowania

W momencie gdy uprawnionym do zachowku jest zstępny spadkodawcy zalicza się na należny mu zachówek poniesione przez spadkodawcę koszty wychowania i wykształcenia, jeżeli koszty te przekraczają przeciętną miarę przyjętą w danym środowisku.

Celowe jest zaliczanie takich kosztów na poczet zachowku, aby usunąć skutki nieuzasadnionego uprzywilejowania jednego ze zstępnych w stosunku do innych zstępnych uprawnionych do zachowku, którzy tak kosztownego wychowania i wykształcenia nie otrzymali. Ustalenie w tym przypadku przeciętnej miary powinno być dokonane z uwzględnieniem warunków życia konkretnej rodziny. Nie ma znaczenia wysokość kosztów lub stopień obciążenia budżetu rodzinnego, jeżeli właśnie w tej rodzinie traktuje się wszystkich w ten sposób. Przekiętna miara zostanie naruszona w momencie gdy wysoki poziom wykształcenia jednego ze zstępnych zostanie osiągnięty kosztem innych zstępnych lub gdy wydatki na podwyższony poziom wykształcenia zostają poniesione jedynie dla jednego ze zstępnych.

Na poczet zachowku zaliczeniu podlega jedynie nadwyżka kosztów, przekraczająca ich przeciętną miarę, a nie pełne koszty poniesione przez spadkodawcę. Kosztami zaliczanymi na poczet zachowku mogą być tylko te, które zostały poniesione przez spadkodawcę. Jeżeli koszty były ponoszone wspólnie przez dwójkę rodziców, a spadkodawcą jest tylko jeden rodzic to na zachówek zaliczą się tylko połowę tych kosztów. Wyjątkiem od tego jest sytuacja, w której możliwe jest ustalenie, że spadkodawca poniósł koszty w szerszym zakresie.

4. Kiedy następuje przedawnienie roszczeń o zapłatę zachowku?

Roszczenia o zapłatę zachowku przedawnia się z upływem 5 lat od dnia:

- ogłoszenia testamentu – gdy obowiązek zapłaty zachowku jest związany z dziedziczeniem testamentowym,
- otwarcia spadku, gdy obowiązek zapłaty zachowku związany jest z dziedziczeniem ustawowym.

Wniesienie pozwu z żądaniem zapłaty zachowku przerywa bieg przedawnienia roszczenia o zachówek.

Pamiętajmy jednak, że bieg przedawnienia nie może być rozpoczęty, jeśli osoba uprawniona do zachowku nie poznała treści testamentu i tym samym nie dowiedziała się o przysługującym jej prawie.

5. Roszczenie o zachówek

Spadkodawca może pozostawić, osobie uprawnionej do zachowku, zachówek w postaci:

- darowizny,
- powołania do spadku,
- zapisu.

Spadkodawca może dokonać wyboru, w jaki sposób pozostawi osobie uprawnionej należny mu zachówek.

Jeżeli spadkodawca wybierze darowiznę, to aby wyczerpać prawo do zachowku osoby uprawnionej, to wartość darowizny dokonanej za życia spadkodawcy musi być przynajmniej równa wartości zachowku. Jeżeli darowizna spełniła kryterium tej wartości to po śmierci spadkodawcy, uprawnionemu nie będzie przysługiwało roszczenie o zachówek.

Spadkodawca może zrealizować prawo do zachowku uprawnionego również w ten sposób, że powoła go do dziedziczenia ułamku odpowiadającego wysokości zachowku.

Realizacja prawa do zachowku następuje również wtedy gdy spadkodawca dokona zapisu na rzecz uprawnionego. W tym przypadku, tak jak i w poprzednich wartości zapisu musi być przynajmniej równa wartości przysługującego zachowku. W tym przypadku korzyść majątkowa, którą otrzymuje uprawniony jest jednocześnie zapisem i zachowkiem.

W sytuacji, gdy spadkodawca nie pozostawił zachowku w jednej z wyżej wymienionych postaci, osobie uprawnionej do zachowku przysługuje wobec spadkodawcy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku lub do jego uzupełnienia.

Właściwą drogą dochodzenia roszczeń o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo jego uzupełnienia jest proces cywilny. W związku z tym nie można go dochodzić podczas postępowania o dział spadku.

Roszczenie z tytułu zachowku staje się wymagalne z chwilą ogłoszenia testamentu.

W procesie o zachówek sąd orzekający może ocenić stan i wartość spadku samodzielnie. Nawet gdyby w skład spadku wchodził udział spadkodawcy we wspólności majątkowej małżeńskiej.

6. Dziedziczenie roszczenia o zachówek

Roszczenie z tytułu zachowku przechodzi na spadkobiercę osoby uprawnionej do zachowku tylko wtedy, gdy spadkobierca należy do osób uprawnionych do zachowku po pierwszym spadkodawcy.

Przykład:

Barbara jest córką spadkodawcy - Andrzeja, który pominął ją w swoim testamencie. Barbara zmarła przed zaspokojeniem roszczenia o zachówek. Spadkobiercami Barbary są jej dzieci Amelia i Bartosz oraz jej mąż Ignacy. Niezaspokojone roszczenie z tytułu zachowku po Andrzeju przechodzi na dzieci Barbary – Amelię i Bartosza, ponieważ są zstępnyimi Andrzeja. Roszczenie, o którym mowa nie dotyczy Ignacego, męża Barbary, ponieważ nie należy on do osób uprawnionych do zachowku po Andrzeju.

Sąd Najwyższy zajął stanowisko, w którym stwierdził, że roszczenie o zachówek przechodzi na spadkobierców uprawnionego, jeżeli należą oni do kręgu osób uprawnionych do zachowku po pierwszym spadkodawcy. Jest rzeczą obojętną, czy w konkretnej sytuacji przysługiwałoby im prawo do zachowku po tym pierwszym spadkodawcy.

7. Opodatkowanie zachowku

Wszystkie osoby uprawnione do zachowku po zmarłym należą do tzw. zerowej grupy podatkowej, która jest zwolniona z płacenia podatku od otrzymanego spadku.

Zwolnienie od tego podatku przysługuje także tym osobą, które otrzymają zachówek.

Jednak te osoby nie są zwolnione z opłaty z urzędu.

Co zrobić, aby zostać zwolnionym z podatku?

Aby zostać zwolnionym z tego podatku należy zgłosić fakt otrzymania zachowku w urzędzie skarbowym na specjalnym druku SD-Z2.

Osoby, które otrzymały zachówek mają 6 miesięcy od daty otrzymania zachowku na zgłoszenie tego faktu do urzędu skarbowego.

Jeżeli nie dokona się zgłoszenia otrzymania zachowku w terminie 6 miesięcy to taka osoba zostaje zaklasyfikowana przez urząd skarbowy do pierwszej grupy podatkowej, a co za tym idzie będzie musiała rozliczyć się z fiskusem.

Istnieje wyjątek od powyższego.

Jeżeli wartość zachowku jest mniejsza niż 9637 zł, to nie trzeba płacić podatku, gdyż jest to kwota wolna od podatku.

W jakiej wysokości należy zapłacić podatek, jeśli w ciągu 6 miesięcy nie zgłosimy faktu nabycia zachowku?

W tym przypadku wysokość podatku od zachowku będzie taka sama jak wysokość podatku od spadku.

- Jeżeli kwota zachowku nie przekracza 10 278 zł to podatek wynosi 3% wartości zachowku
- Jeżeli kwota zachowku jest większa niż 10 278 i mniejsza niż 20 556 to podatek wynosi 308,30 zł i 5 % od nadwyżki ponad kwotę 10 278 zł.
- Jeżeli kwota zachowku przekracza kwotę 20 556 zł to podatek wynosi 822,20 zł i 7% nadwyżki ponad 20 556 zł

Przykład 1: Zachówek wynosi 9 995 zł. Podatek – 3%

Podatek wynosi 299,85 zł

Przykład 2: Zachówek wynosi 15 000 zł. Podatek – 308,30 zł + 5 % z 4722 zł nadwyżki

Podatek wynosi 544,40 zł

Przykład 3: Zachówek wynosi 30 000 zł. Podatek wynosi 822,20 + 7% z 9444 nadwyżki

Podatek wynosi 1483,28 zł

Podstawa prawna:

Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez Powiat Gorzowski i na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej na terenie powiatu gorzowskiego w 2021 r.”